

Laurențiu Paul BĂLAȘA

**ALEXANDRU CANDIANO-POPESCU
(1841-1901)
VIAȚA ȘI ACTIVITATEA**

CETATEA DE SCAUN
EDITURA

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. habil. Iosif Iulian ONCESCU

Prof. univ. dr. habil Sorin Liviu DAMEAN

Coperta: Dan Mărgărit

Redactor: Mirela Ivan-Nobel

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BĂLĂSA, LAURENȚIU PAUL

Alexandru Candiano-Popescu : (1841-1901) : viața și activitatea /

Laurențiu Paul Bălașa. - Târgoviște : Cetatea de scaun, 2026

Conține bibliografie

ISBN 978-606-537-807-0

929

Toate drepturile de reproducere, integral sau parțial, prin orice mijloace, inclusiv stocarea neautorizată în sisteme de căutare sunt rezervate. Reproducerea se poate face doar cu acordul scris al editurii, cu excepția unor scurte pasaje care pot constitui obiectul recenziilor și prezentărilor.

ISBN 978-606-537-807-0

©Editura Cetatea de Scaun®, Târgoviște, 2026

editura@cetateadescaun.ro, www.cetateadescaun.ro

Tipărit de Editura Cetatea de Scaun

CUPRINS

INTRODUCERE.....	9
Capitolul I. ALEXANDRU CANDIANO-POPESCU (1841-1901): NOTIȚĂ BIOGRAFICĂ.....	34
Capitolul II. FAMILIA ȘI STUDIILE LUI ALEXANDRU CANDIANO-POPESCU	64
II.1. Despre familie	64
II. 2. Studiile.....	73
II.2.1. Copilăria și primii ani de școală la Ploiești (1841-1853)	73
II.2.2. Elev al școlii Militare de Ofițeri din București (1854- 1859). Student al Universității din Neapole (1871-1874).....	78
Capitolul III. ALEXANDRU CANDIANO POPESCU - „CONSPIRATORUL” (1866).....	85
III.1. Tânăr ofițer al Armatei Române (1859-1866)	85
III.2. Participarea lui Alexandru Candiano-Popescu la detronarea lui Alexandru Ioan Cuza (februarie 1866) și demisia din armată (1867).....	88
Capitolul IV. ALEXANDRU CANDIANO-POPESCU: JURNALISTUL ȘI OMUL POLITIC (1867-1876)	101
IV.1. Jurnalistul. Fondator, editor și redactor al ziarelor „Perseverența” și „Democrația”. Implicarea lui Alexandru Candiano-Popescu în susținerea românilor din Transilvania și militant al unirii acesteia cu România (1867-1870)	101
IV.2. Omul politic (1867- 1876)	107

Capitolul V. ALEXANDRU CANDIANO POPESCU -
„REVOLUȚIONARUL” (1870)..... 119

V.1. Faptele petrecute la Ploiești (7/8 august 1870). Rolul și locul
lui Alexandru Candiano-Popescu în desfășurarea mișcării
antidinastice..... 119

V.2. Înfrângerea mișcării de la Ploiești din august 1870.
Alexandru Candiano-Popescu - de la lider „revoluționar” pentru o
zi la urmărit și învinuit (octombrie 1870).....129

Capitolul VI. ALEXANDRU CANDIANO-POPESCU: MILITARUL
.....147

VI.1. Începutul carierei militare (1859-1867)147

VI.2. În slujba patriei: participarea lui Alexandru Candiano
Popescu la războiului de independență (1877-1878)150

VI.3. În căutarea unei slujbe: comisar domnesc, prefect al
poliției capitalei (1878), aghiotant regal (1880-1892), general al
armatei române (1894-1901)..... 160

Capitolul VII. ALEXANDRU CANDIANO POPESCU - DRAMA
UNUI PĂRINTE. SFÂRȘITUL (1901). CEREMONIA
ÎNMORMÂNTĂRII EROULUI DE LA GRIVIȚA.....167

VII.1. Drama unui părinte: crima din strada Icoanei din
București comisă de Alexandru Ștefan Candiano (februarie 1901)
.....167

VII.2. Sfârșitul lui Alexandru Candiano-Popescu. Ceremonia
înmormântării eroului de la Grivița (iunie 1901).....172

Capitolul VIII. ALEXANDRU CANDIANO-POPESCU - OPERA
.....182

VIII.1. Poetică.....184

VIII. 2.Memorialistica197

VIII.3. Lucrări cu caracter militar..... 209

CONCLUZII 220

BIBLIOGRAFIE 232

LISTA ANEXELOR..... 243

ANEXE 245

Capitolul I. ALEXANDRU CANDIANO-POPESCU (1841-1901): NOTIȚĂ BIOGRAFICĂ

Alexandru Candiano-Popescu s-a născut la 27 ianuarie 1841, la București⁵¹, fiind fiul lui Dumitru Popescu și al Zințuței Urziceanu⁵².

⁵¹ Serviciul Județean Giurgiu al Arhivelor Naționale (în continuare se va cita S.J.G.A.N.), fond *General Candiano-Popescu (1841-1943)*, dosar 8/1841-1880, f. 62; Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice General „Radu Rosetti”, Pitești (în continuare se va cita C.S.P.A.M.I.), Inventar nr. 580 din 8.04.1977, crt. 1, vol. 1, A-K; *Registru Ofițeri de infanterie*, 1, vol. I, A-K, Alexandru Candiano-Popescu, *Fișă Militară*, p. 886; Dimitrie R. Rosetti, *Dicționarul contemporanilor*, Editura Lito-Tipografie „Populară”, București, 1897, p. 41; Alexandru Candiano-Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., ediție îngrijită de Ion V. Lascăr, Editura „Universul”, București, 1944, p. 17 (în continuare se va cita Alexandru Candiano-Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I), Alexandru Candiano-Popescu s-a născut la 27 ianuarie 1841 la București (*Ibidem*) și nu la Lipia în apropierea Buzăului, așa cum a fost redat într-un două articole publicate în presa românească în anul 1901, atunci când el a încetat din viață (*Ceremonia înmormântării generalului Alex. Candiano-Popescu, eroul de la Grivița*, Tipografia „Voința Națională”, București, 1901, p. 10 (Anexă la „România Militară” pe luna august 1901); R.R., *Generalul Alexandru Candiano Popescu*, în „Calendarul Minervei pe anul 1902”. *Mică enciclopedie populară a vieții practice*, Cuprinzând: O mulțime de articole, ilustrațiuni și suplimente artistice de o valoare artistică, Institutul de Arte Grafice și Editură „Minerva”, București, 1902, pp. 75-76), greșeală preluată mai târziu de unii autori (Lucian Drăghici, *Un general romantic: Alexandru Candiano Popescu*, în „Document”, anul XIII, nr. 4 (50), 2010, București, 2010, p. 46). Probabil în articolul publicat în anul 1902, s-a făcut confuzia locului de naștere a lui Alexandru Candiano-Popescu cu locul de naștere al tatălui său, Dumitru Popescu (Lipia, Buzău).

⁵² Tatăl lui Alexandru, Dumitru Popescu a fost fiul lui Radu Popa, moșnean originar din satul Lipia, situat lângă orașul Buzău, iar mama sa, Zințuța Urziceanu, era fiica Elencăi Urziceanu, o verișoară a lui Alexandru Dimitrie Ghica (1834-1842), Zințuța/Zoe fiind astfel înrudită cu domnitorul Țării Românești, fiind nepoată de verișoară (Alexandru Candiano-Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., p. 18; Constantin Corbu, *Alexandru Candiano-Popescu - participant și cronicar al vieții politice din a doua jumătate a veacului trecut*, în „Revista de Istorie”, Tomul 33, nr. 9, septembrie 1980, Editura Academiei, București, 1980, pp. 1738-1739). Conform afirmațiilor lui Candiano-Popescu, mama sa Zințuța a fost înfiată de Elenca/Elena Urziceanu și deși această din urmă a trăit până în anul 1860 nu i-a divulgat niciodată adevărul fiicei sale. Adevărata mama a Zințuței ar fi fost fiica „baronesei X”, sora principesei Cleopatra (Ghica) Trubețkoi. De fapt, mama lui Alexandru Candiano-Popescu a fost, după propria mărturisire de mai

Părinții săi, Dumitru Popescu și Zințuța Urziceanu au făcut cunoștință la București, la curtea lui Alexandru Dimitrie Ghica (1834-1842), unde Dumitru se afla în slujba domnitorului Țării Românești. Tot la București, cei doi, Dumitru și Zințuța, s-au căsătorit, în anul 1840. La ceva timp, probabil după nașterea lui Alexandru în anul 1841, tânăra familie Popescu s-a mutat la Ploiești, unde tatăl lui Alexandru Candiano-Popescu, a primit un post în cadrul Poliției acestui oraș. Însă, după ce s-au stabilit la Ploiești, Dumitru Popescu, a murit, în anul 1843, în urma unui accident, fiind trântit de un cal în timp ce îl escorta pe Chesarie, episcop de Buzău, cu ocazia unei vizite a acestuia prin oraș⁵³.

În aceste împrejurări, rămasă văduvă și cu doi copii (Alexandru și Serghie)⁵⁴, după câțiva ani, Zințuța Popescu, s-a recăsătorit cu un alt

târziu, un copil din flori al „baronesei X”. Sora acesteia Cleopatra (Ghica) Trubețkoi i-a botezat pe cei doi copii ai familiei Popescu, iar primul născut al familiei, Alexandru, a fost botezat cu numele domnitorului Alexandru Dimitrie Ghica, iar cel de-al doilea, Serghie (Sergiu), a primit numele după cel al soțului principesei, Serghie Trubețkoi (Alexandru Candiano-Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., p. 18). Desigur că Cleopatra Ghica, fiica marelui ban Costache Ghica și a Ruxandrei Cantacuzino, a mai avut trei surori și doi frați (George-Octav Leca, *Familii boierești române. Istoric și Genealogie (De pe izvoare autentice)*, Institutul de Arte Grafice Minerva, București, MDCCCXCIX, p. 240), dar nici una dintre surorile sale nu a avut născut un copil în jurul anului 1824, s-au ar fost „baroneasă”. Poate fi adevărată supoziția, așa cum și alte surse ne arată, că de fapt Zințuța ar fi fost chiar copilul din flori al Cleopatrei Ghica, devenită Trubețkoi, în anul 1828. Astfel, Zințuța Urziceanu ar fi fost de fapt fiica Cleopatrei Ghica și a unchiului ei vitreg, Alexandru Dimitrie Ghica, născută în anul 1824 (înaintea căsătoriei Cleopatrei Ghica cu Serghie Trubețkoi), dar a fost dată spre îngrijire Elencăi Urziceanu. Supoziția poate fi adevărată, mai ales că Zințuța a crescut, la București, la curtea domnitorului Țării Românești, Alexandru Dimitrie Ghica (1834-1842) (Paul D. Popescu, *Cleopatra Trubețkoi*, în „Axioma”, an 8, nr. 9, septembrie 2007, Ploiești, 2007, pp. 23-25; Idem, *Femei prahovene de azi, de ieri și mai demult. Cleopatra Trubețkoi (II)*, în „Prahova”, 28 septembrie 2010, p. 3).

⁵³ Alexandru Candiano-Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., p. 20; Constantin Corbu, *op. cit.*, p. 1739.

⁵⁴ Familia Dumitru și Zințuța Popescu au avut trei copii: Alexandru (născut în 1841), Serghie/Sergiu (născut probabil în 1842 sau 1843) și Iorgu (născut în 1843), dar cel din urmă a murit la câteva luni după moartea tatălui său, în anul 1843 (Alexandru Candiano Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., p. 20). După căsătoria mamei sale, Zințuța, cu Nicolae Candiano, Alexandru și Serghie au mai avut un frate vitreg, Constantin, care s-a născut la 1 august 1847 (Paul D. Popescu, *Generalul de brigadă Alexandru Candiano-Popescu*, în „Prahova Eroică. Revistă de cultură istorică, educație patriotică și de

polițist din Ploiești, Nicolae Candiano, originar din Candia, Italia⁵⁵. În urma căsătoriei mamei sale cu Nicolae Candiano, Alexandru și fratele său Serghie au fost înfiați de către acesta și au primit numele de Candiano. Mai târziu, în anul 1868, Alexandru a adăugat pe lângă numele de Candiano (numele părintelui său adoptiv) și numele de Popescu (numele părintelui său natural), fiind cunoscut de atunci înainte ca Alexandru Candiano-Popescu⁵⁶. Primii ani de școală au fost urmați de către Alexandru Candiano-Popescu, împreună cu fratele său, Serghie/Sergiu, sub înrăurirea unor dascăli particulari din Ploiești (1847-1851),⁵⁷ apoi din 1851 până în 1853 la pensionul condus de învățătorii Nicolae Lorenti și de Pavel Eliade⁵⁸.

În timpul parcurgerii cursurilor școlii particulare din Ploiești și a pensionului lui Nicolae Lorenti și Pavel Eliade (1847-1853), Alexandru Candiano-Popescu s-a evidențiat, la învățătură, dar și la unele mici trăsnăi specifice vârstei⁵⁹.

Conform mărturiilor sale de mai târziu, el îi aprecia pe învățătorii copilăriei sale arătând despre ei că erau ca niște apostoli care iubeau școala și pe școlari, făcând totul cu simțul datoriei și dezinteresat⁶⁰.

După absolvirea școlii primare, Alexandru Candiano-Popescu s-a decis să urmeze cariera militară fiind influențat de întâlnirea cu

cinstire a eroilor neamului", anul I, nr. 1, august 2011, p. 20). A se vedea pe scurt pentru viața și activitatea lui Constantin Candiano, fratele vitreg al lui Alexandru Candiano-Popescu, Gheorghe Răucea, *Generalul de divizie Constantin N. Candiano*, în *Ibidem*, p. 19; Constantin Chiper, *Generalul de divizie Constantin N. Candiano*, în „Omajiu eroilor și veteranilor de război prahoveni”, Editura Karta Graphic, Ploiești, 2020, pp. 26-28). Cum se poate observa frații lui Alexandru, Serghie, dar și fratele său vitreg Constantin au urmat cariera militară, Serghie Popescu avansând până la gradul de colonel, iar Constantin Candiano până la gradul de general de divizie.

⁵⁵ Alexandru Candiano-Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., p. 21; Constantin Corbu, *op. cit.*, p. 1739.

⁵⁶ Pentru prima dată semnează cu numele de Alexandru Candiano-Popescu în anul 1868 - „Perseverența”, anul II, nr. 55, duminică 1 decembrie 1868, p. 1.

⁵⁷ Alexandru Candiano-Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., pp. 21-22.

⁵⁸ Constantin Corbu, *op. cit.*, p. 1739; Alexandru Candiano-Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., pp. 35-41.

⁵⁹ Constantin Corbu, *op. cit.*, p. 1739; A se vedea detalii la Alexandru Candiano-Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., pp. 23-35.

⁶⁰ Alexandru Candiano Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., p. 22.

căpitanul Alexandru Solomon, care a locuit scurt timp în casa familiei din Ploiești, acesta fiind adjutantul comandantului trupelor austriece de ocupație sosite în Țara Românească și staționate la Ploiești, pe fundalul războiului Crimeii (1853-1856). Astfel, în anul 1854, Alexandru Candiano-Popescu s-a înscris la școala militară de ofițeri din București, unde, după un examen, a intrat al doilea dintre candidații admiși⁶¹.

Fiind un tânăr dornic de cunoaștere, Alexandru Candiano-Popescu a studiat o serie de materii importante la școala militară de la București: matematica, istoria, limba franceză și germană, arta militară, fortificația și regulamentele practice, materii de care recunoaște că s-a apropiat⁶². Totodată, în timpul anilor de studii de la școala militară din București (1854-1859), a început să fie interesat de situația Principatelor Române, și mai ales unirea acestora, devenind un susținător acerb al acesteia. Tot acum, în perioada de efervescentă a Unirii Principatelor, Alexandru Candiano-Popescu a devenit din ce în ce mai preocupat de politică, de literatură și istorie. Era un devorator al presei unioniste, citind în mod special „Steaua Dunării”, editată de Mihail Kogălniceanu. O mare înrăurire o va avea asupra sa Dimitrie Bolintineanu, iar ziarul „Dâmbovița” a devenit preferatul său. În acest ziar tânărul Alexandru a încercat să publice câteva articole, prin intermediul profesorului său de istorie, Petre Cernătescu, iar acesta i-a primit articolele (deși militarilor le era interzis să se amestece în politică) și le-a recomandat lui Dimitrie Bolintineanu. Cu puțin timp înaintea înfăptuirii Unirii Principatelor Române, în anul 1858, Alexandru Candiano-Popescu era cuprins de măreția momentului, drapând frontispiciul clădirii Școlii Militare din București cu un dreptunghi de pânză pe care a scris versurile sale surprinzând măreția momentului⁶³: „Să trăiești sfântă Unire,/Tu, al

⁶¹ *Ibidem*, p. 41; Constantin Corbu, *op. cit.*, p. 1739; Dimitrie R. Rosetti, *op. cit.*, p. 41.

⁶² Constantin Corbu, *op. cit.*, p. 1739.

⁶³ *Ibidem*, pp. 1739-1741 (În perioada în care a fost elev al școlii militare, a editat alături de alți colegi publicația săptămânală „Recreația” în care erau publicate lucrări ale elevilor - *Ibidem*, p. 1741).

țării sfânt liman,/Căci sub steagu-ți de-nfrățire,/Tot românul e oștean⁶⁴.

Realizarea Unirii Principatelor Române la începutul anului 1859 îl va impulsiona pe Alexandru Candiano-Popescu, el făcând eforturi deosebite pentru însușirea cunoștințelor necesare unui viitor ofițer al armatei române⁶⁵. În iulie 1859, când triumful Unirii era deplin, la vârsat de 18 ani și jumătate tânărul Alexandru Candiano-Popescu a absolvit școala militară de la București fiind avansat, împreună cu cei 12 colegi din promoția sa, la gradul de sublocotent de artilerie⁶⁶.

Urmând treptele ierarhiei militare, în anul 1861, Alexandru Candiano-Popescu a fost avansat la gradul locotenent⁶⁷, iar în anul 1864, la doar 23 de ani, a fost avansat la gradul de căpitan⁶⁸. Doi ani mai târziu, în februarie 1866, el a fost implicat în conspirația care a dus la detronarea lui Alexandru Ioan Cuza⁶⁹. Alexandru Candiano-Popescu a participat astfel, în noaptea de 11/23 februarie 1866, la detronarea lui Alexandru Ioan Cuza, deși domnitorul îl aprecia, iar Candiano avea sentimente de prietenie pentru acesta⁷⁰. Această

⁶⁴ S.J.G.A.N., fond *General Candiano-Popescu (1841-1943)*, dosar 8/1841-1880, f. 115; Alexandru Candiano Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., p. 50.

⁶⁵ Constantin Corbu, *op. cit.*, p. 1740.

⁶⁶ *Ibidem*, p. 1741; Inventar nr. 580 din 8.04.1977, crt. 1, vol. 1, A-K; *Registru Ofițeri de infanterie*, 1, vol. 1, A-K, Alexandru Candiano-Popescu, *Fișă Militară*, p. 886 (la 10 iulie 1859 Alexandru Candiano-Popescu a fost avansat la gradul de sublocotent de artilerie); Alexandru Candiano Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., p. 58.

⁶⁷ Inventar nr. 580 din 8.04.1977, crt. 1, vol. 1, A-K; *Registru Ofițeri de infanterie*, 1, vol. 1, A-K, Alexandru Candiano-Popescu, *Fișă Militară*, p. 886 (la 15 aprilie 1861, Alexandru Candiano-Popescu a fost avansat la gradul locotenent de artilerie).

⁶⁸ *Ibidem* (la 24 ianuarie 1864 Alexandru Candiano-Popescu a fost avansat la gradul căpitan de artilerie); Constantin Corbu, *op. cit.*, p. 1742; Dimitrie R. Rosetti, *op. cit.*, p. 41.

⁶⁹ Constantin Corbu, *op. cit.*, p. 1742-1743. A se vedea ample detalii pentru participarea lui Alexandru Candiano-Popescu la detronarea lui Alexandru Ioan Cuza (11/23 februarie 1866), Alexandru Candiano-Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., pp. 79-87; O variantă mai amplă și ușor diferită a amintirilor lui Alexandru-Candiano Popescu referitoare la evenimentul care s-a derulat în februarie 1866, dar și la implicarea sa în detronarea domnitorului la 11/23 februarie 1866 se află în manuscris la Serviciul Giurgiu al Arhivelor Naționale sub același titlu publicat în amintirile sale, *11 Februarie 1866* (S.J.G.A.N., fond *General Candiano-Popescu (1841-1943)*, dosar 9/1866, f. 1-100).

⁷⁰ Alexandru Candiano-Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., pp. 88-89.

acțiune se pare că ar fi întreprins-o tânărul căpitan din rațiuni politice, fiind adeptul ideii că existența și continuitatea statului român modern puteau fi realizate numai prin aducerea unui prinț străin⁷¹.

Se pare, după cum Alexandru Candiano-Popescu mărturisise mai târziu în amintirile sale, că decizia „trădării” l-a tulburat profund, arătând că intrase în conspirație și participaseră la actul detronării dezinteresat, iar decizia de a se implica în aceeași acțiune îi produsese nopți de nesomn și chin interior fiind pus să aleagă între domnitor și țară, el alegând în final interesele țării⁷².

Astfel, el ar fi acționat, în contextul detronării lui Cuza din 1866, numai călăuzit de patriotismul său și dragostea sa față de țară⁷³.

De altfel, se pare că Alexandru Ioan Cuza nu i-ar fi iertat trădarea fostului său protejat. În anul 1872, când Alexandru Candiano-Popescu se afla la studii în Italia, la Neapole, a încercat să îl întâlnească pe fostul domnitor, venind special la Florența, dar nu a fost primit de către acesta⁷⁴.

Anul 1866 a însemnat pentru Alexandru Candiano-Popescu și debutatul său ca poet, el publicând primul său volum de versuri numit „*Cându n-aveamu ce face. Poezii*”⁷⁵.

⁷¹ Constantin Corbu, *op. cit.*, p. 1742. Cu toată această motivație înainte de toate Alexandru Candiano-Popescu era militar și el jurase credință domnitorului Alexandru Ioan Cuza, iar militarii nu aveau voie să se implice în politică. Nemulțumit de unele lipsuri din armată, Alexandru Candiano-Popescu a avut totuși, în acest sens, al implicării în acțiunea politică și al nepăstrării jurământului militar depus față de domnitor, o discuție cu superiorul său colonelul Nicolae Haralambie, cu puțin timp înaintea detronării, în care acesta din urmă i-a argumentat că civilii trebuiau să rezolve o serie de probleme iar militarii să își respecte jurământul de credință depus (Alexandru Candiano Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., pp. 91-94).

⁷² Alexandru Candiano Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., p. 89.

⁷³ Mihail Sevastos, *Monografia orașului Ploiești*, Tiparul „Cartea Românească”, București, 1937, p. 108.

⁷⁴ Dorin Stănescu, *Republica de la Ploiești*, Editura Ploiești-Mileniul III, Ploiești, 2016, p. 64.

⁷⁵ Alexandru Candiano-Popescu, *Cându n-aveamu ce face. Poezii*, Typografia Națională, București, 1866.

Tot în anul 1866, Alexandru Candiano-Popescu a fost numit șef de cabinet al colonelului Nicolae Haralambie⁷⁶, cel care avea să fie o perioadă de timp (6 august 1866 - 8 februarie 1867) ministru de război în guvernul Ion Ghica (15 iulie 1866 - 8 februarie 1867)⁷⁷. Însă noul principe ales pe tronul României în anul 1866, Carol de Hohenzollern, nu avea încredere în ofițerii care l-au îndepărtat de pe tron pe domnitorul Unirii. Acest motiv, dar mai ales frământările conștiinței sale l-au determinat pe Alexandru Candiano-Popescu să demisioneze din armată, în februarie 1867⁷⁸.

Din anul 1867 până în anul 1870, Alexandru Candiano-Popescu s-a dedicat carierei de jurnalist, editând inițial ziarul „Perseverența”, ziar care a apărut de la 5 martie 1867 până la 29 martie 1869, iar apoi ziarul „Democrația”, ziar care a apărut, cu unele perioade de întreruperi, din 21 august 1869 până în 16 mai 1871⁷⁹. Ambele ziare la

⁷⁶ Alexandru Candiano-Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., p. 150.

⁷⁷ Stelian Neagoe, *Istoria guvernelor României. De la începuturi -1859 până în zilele noastre -1999*, ediția a-II-a revăzută și adăugită, Editura Machiavelli, București, 1999, pp. 40-41.

⁷⁸ Alexandru Candiano-Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., p. 150. În amintirile sale, Alexandru Candiano-Popescu arată că demisia din armată și din funcția de șef de cabinet al ministrului de război Nicolae Haralamb s-a produs în momentul în care colonelul Alexandru Solomon a cerut să fie reprimat în armată după ce aceasta demisionaseră în februarie 1866 (după înlăturarea lui Cuza) și această reprimare a fost aprobată de principele Carol și în contextul în care aceasta din urmă a început să aibă o atitudine rezervată față de ofițerii care au participat la detronarea lui Alexandru Ioan Cuza. Aceași motivație privind demisia din armată și reprimarea colonelului Alexandru Solomon în cadrele active ale armatei în februarie 1867, apare și mai târziu în amintirile lui Alexandru Candiano-Popescu. El arată că principele Carol nu a acceptat pe moment demisia sa, Ion C. Brătianu s-a aratat împotriva acestei demisii, dar C. A. Rosetti a fost de acord în speranța că o să devină colaborator la ziarul „Românul” (Alexandru Candiano-Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I. (1867-1898), studiu introductiv, nota asupra ediției, adnotările, transcrierea și îngrijirea textului de Constantin Corbu, Editura Eminescu, București 1998, pp. 57-58) - în continuare se va cita Alexandru Candiano-Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I. (1867-1898). Inventar nr. 580 din 8.04.1977, crt. 1, vol. 1, A-K; Registrul Ofițeri de infanterie, 1, vol. I, A-K, Alexandru Candiano-Popescu, *Fișă Militară*, p. 886 (la 13 februarie 1867, Alexandru Candiano-Popescu a demisionat din armată); Dimitrie R. Rosetti, *op. cit.*, p. 41; Constantin Corbu, *op. cit.*, pp. 1742-1743.

⁷⁹ A se vedea Constantin Corbu, *op. cit.*, p. 1743-1746; Dimitrie R. Rosetti, *op. cit.*, p. 41. La 21 august 1870, în primul număr al noului ziar „Democrația”, Alexandru Candiano-Popescu, arăta în articolul „Prospect”, decizia cetățenilor din Ploiești de a fonda un nou

care Alexandru Candiano-Popescu avea să fie director/redactor responsabil aveau să apară, în orașul Ploiești, de două ori pe săptămână⁸⁰.

În perioada anilor 1869-1870, Alexandru Candiano-Popescu avea să fie arestat în două rânduri din cauza articolelor publicate în ziarele sale, articole care aducea o critică guvernelor aflate la conducerea României, dar și pentru poziția pentru sa antidinastică, precum și pentru implicarea sa în alegerile din martie 1869⁸¹. Referitor la publicarea acestor articole din „Perseverența” și „Democrația”, el avea să arate mai târziu, în memoriile sale, cât de greu îi era să le scrie, adeseori scâldând în lacrimi foaia pe hârtie pe care le scria: „eram așa de convins și mișcat, încât, adeseori, scâldam în lacrimi foaia de hârtie pe care scriam articolele de ziar ce trebuiau publicate a doua zi”⁸².

Începând cu anul 1867, Alexandru Candiano-Popescu a fost un susținător al luptei românilor din Transilvania împotriva dualismului austro-ungar, dorind unirea Transilvaniei cu România. Prin articolele

ziar, în împrejurările în care se resimea în România tot mai mult influența Prusiei, a Rusiei și a Austro-Ungariei: „O parte dar din cetățenii Ploieșteni înspăimântați de norii ce se îngrămădesc asupra Patriei lor, într-un elan lăudabil, s-au decis a crea prin acțiuni ziarul „DEMOCRAȚIA”, ca prin vocea sa să-și manifeste și dănași cugetarea asupra afacerilor publice; pentru că orașul Ploiești e mai vechi în România decât influența acelor puteri ce vor să se joace cu destinele noastre; și opinia sa în Țară va avea, sperăm cu încredere, greutatea unei cetăți care este una din fortărețele cele mai tari ale libertății și ale Românilor” („Democrația”, anul I, nr. 1, joi 21 august 1869, p. 1).

⁸⁰ Pentru ziarele fondate de Alexandru Candiano-Popescu, „Perseverența” și „Democrația” și apariția lor, în perioada 1867-1870, a se vedea detalii la Nerva Hodoș, Al. Sadi Ionescu, *Publicații periodice românești. Ziare. Gazete. Reviste. Descriere bibliografică*, cu o prefață de Ioan Bianu, Tom I, Catalog alfabetic (1829-1906), Librăriile Socec, București, 1915, p. 493; 187.

⁸¹ Constantin Corbu, *op. cit.*, p. 1746. Alexandru Candiano-Popescu fost arestat în anul 1869 în luna martie pentru delictul politice și de presă, dar și în anul 1870, în aceeași lună martie când a fost acuzat de atacarea tronului (a se vedea „Democrația”, anul II, nr. 23, vineri 10 aprilie 1870, p. 1; Idem, anul II, nr. 26, duminică 26 aprilie 1870, p. 1). Avea să fie eliberat la presiunea opiniei publice, abia câteva luni mai târziu, în vara anului 1870 (Alexandru Candiano-Popescu *Amintiri din viața-mi*, vol. I. (1867-1898), pp. 59-62. Cu doi ani înainte, în anul 1868, Alexandru Candiano-Popescu a fost arestat și în Ungaria și închis la Arad, ca agitator daco-român (Dimitrie R. Rosetti, *op. cit.*, p. 41; Alexandru Candiano-Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., pp. 139-140).

⁸² Alexandru Candiano-Popescu *Amintiri din viața-mi*, vol. I. (1867-1898), p. 212.

sale din „Perseverența” în anii 1867-1868, dar și prin acțiunea sa personală s-a implicat activ pentru înfăptuirea acestui ideal, care părea pentru mulți doar un vis în acea perioadă. La o lună după înființarea ziarului „Perseverența”, începând cu numerele din luna aprilie 1867, a început publicarea unor articole sub titlul „Ungaria și Transilvania”, prin care nega drepturile Ungariei asupra Transilvaniei și afirma cu tărie drepturile legitimize ale românilor, asupra aflați sub stăpânire străină, de a se uni cu România⁸³.

În octombrie 1868, într-un număr din „Perseverența”, în editorialul „Apel pentru Înarmare”, cerea românilor să se trezească, să se înarmeze și să acționeze astfel, pentru realizarea unirii Transilvaniei cu România: „Strigătul de înarmarea țării a răsunat, deșteptați-vă Români; Ora măririi Patriei noastre se apropie, înarmați-vă Români; Deșteptați-vă Români! pentru că la adăpostul liberelor și nobilelor instituții ce ne protejează astăzi, moleșirea trecutului a trebuit să dispară și un torent de sânge generos a trebuit să dea o altă viață sufletului care rupând lanțurile sclaviei se încălzește acum la divina flacăra a libertății”⁸⁴.

A planificat în aceste împrejurări, în care se pare că campania sa de presă nu avea nici un rezultat concret, chiar o revoltă prin care

⁸³ Constantin Corbu, *op. cit.*, p. 1744.

⁸⁴ „Perseverența”, anul II, nr. 33, duminică 20 octombrie 1868, p. 1 (În editorialul publicat în „Perseverența”, „Apel pentru Înarmare”, Alexandru Candiano-Popescu în îndemna pe români să se deștepte, să se trezească și audă strigătul fraților lor din Transilvania, îndemnându-i la luptă împotriva Austro-Ungariei: „Deșteptați-vă Români! și priviți cum Dumnezeu părinților noștri, după zile amare, ne-a pregătit zile fericite, cum seceta cea mai grozavă s-a preschimbat într-o binefăcătoare abundență, cum dreptatea intră mândră și triumfătoare în coliba săracului, cum se ridică neamul românesc din prăpastia corupției în care era aruncat de străinii de-afară și de trădătorii dinăuntru (...). Da! înarmați-vă Români! ca în momentul solemn când patria vă va chema să vă faceți datoria, să muriți vitejește pentru ca dânsa să trăiască falnică și respectată. N-auziți un geamăt, n-auziți tipătul Transilvaniei martire? Înarmați-vă Români! căci peste Carpați avem frați și dușmani; fraților să le întindem o mână de frate, dar o mână armată, dușmanului de Ungur să-i întindem vârful spadei noastre (...) Înarmați-vă Români! ca să facem o România mare, liberă și independentă, sub ale cărei legi tot individul să găsească o augustă protecție, și ale cărei fruntarii tot inamicul ce va îndrăzni să le calce, sau să le părăsească cu rușine, sau să le îngreșe cu putregaiul cadavrului său”); A se vedea și Constantin Corbu, *op. cit.*, pp. 1744-1745.

Transilvania să se desprindă de Austro-Ungaria să se alipească României. În acest sens, pentru izbucnirea revoltei în Transilvania, Alexandru Candiano-Popescu a început strângerea de armament și a adunat 50 de puști pe care le ținea într-un depozit la Sinaia. Apoi a mers în Transilvania și chiar în Ungaria, unde, a luat legătura cu revoluționarii români de la 1848, George Barițiu, Simion Balint și Avram Iancu, dar planurile sale au fost însă zadarnice, fiind arestat de către autoritățile austro-ungare și reținut la Arad pentru o perioadă de timp fiind considerat agitator daco-român⁸⁵.

Alexandru Candiano-Popescu (deputat - 1867)⁸⁶

⁸⁵ Dimitrie R. Rosetti, *op. cit.*, p. 41; Constantin Corbu, *op. cit.*, p. 1745; Alexandru Candiano-Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., pp. 137-140. În amintirile sale Alexandru Candiano-Popescu arată că a fost eliberat din închisoarea de la Arad prin intervenția lui Ion C. Brătianu (*Ibidem*, p. 140).

⁸⁶ Alexandru Candiano Popescu, *Amintiri din viața-mi*, vol. I., f.p.